

Teofil
Lenartowicz
—
ZACHWYCENIE
i
BŁOGOSŁAWIONA

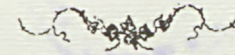
ZACHWYCENIE.

ZACHWYCENIE
I
BŁOGOSŁAWIONA

PRZEZ

TEOFILA LENARTOWICZA.

Z ILUSTRACYAMI ANTONIEGO ZALESKIEGO.

POZNAŃ.

NAKŁADEM KSIĘGARNI JANA KONSTANTEGO ŻUPAŃSKIEGO.

1861.

ZACHWYCYCIE

BLAGOSŁAWIENIA

WYKONANE PRZEZ

POZNAŃ, CZCIONKAMI M. ZOERNA.

J. Zaleski del.

Wyd. 1840

Matulu moja, powiedzcie przecię
Coście widzieli na tamtym świecie.

ZACHWYCENIE.*)

I.

Matulu moja powiedzcie przecie,
Coście widzieli na tamtym świecie?

— O! moje dziecko, bylam ja w rajku,
Gdzie drzewa rosna jak w naszym gaju,
Same jablonie i wielkie grusze;
Na nich najczystsze umarłych dusze
Za dobry żywot, za świętą cnotę
Poprzemieniane w owoce złote,
Na cienkich prątkach pod liśćmi wiszą,
W ciepłym się słońcu pięknie kolyszą;
Ale ich z drzewa zrywać nie trzeba,
Bo zaraz lecą w górę do nieba.
Potém widziałam jasne niebiosy.
Ową pszenicę z złotemi kłosy,
Co się pochyla pod boże nóżki,
Oj! nie pszenica, lecz święte duszki.

*) Letarg nazywają u nas zachwyceniem, w ciągu którego dusza człowieka ma sobie odkrytą przyszłość, ogląda niebo i piekło, ale jej o tém mówić po ocknięciu się nie wolno, chyba przed istotami niewinnemi, jakimi są małe dzieci. Wedle podania ludu każdy, który był w letargu, wie godzinę swojej śmierci, i na to tylko ma sobie przedłużone swoje życie, ażeby się do wieczności przygotował.

Przypisek autora.

Potém widziałam przeróżne kwiatki,
Te w bożych łąkach przesliczne bratki,
Co się na ziemi bardzo kochali,
A potém w niebie powyrastali.

— Mateńko droga, proszę ja ciebie,
Co téż tam robi Pan Jezus w niebie?...
Co robi w niebie gwiazda zaranna,
Królowa nasza Najświętsza Panna?...

— O! moje dziecko, o! kochające,
Jezus owieczki pasie na łące,
Jak śnieg bieluchne co skubią trawę,
I nie boją się, takie laskawe,
A to są dusze błogosławione,
Które cierniową zniosły koronę.
Matka Najświętsza dla ludzkiej nędzy
Wyrabia płótno ze srebrnej przędzy;
I jużby wszystkie dzieci sieroty
Miały koszulki z owój roboty,
Gdyby w jesieni pochmurnej, slotnej,
Nie psuł w powietrzu przędzy wiatr psotny,
Tych srebrnych nitek babiego lata,
Co się na naszych płotach oplata.

— Matulu moja, czyście widzieli,
Co téż tam robią w niebie anieli?

— Anieli z nieba świecą nad nami
Bardzo wysoko temi gwiazdami,
A słysząc ludzi proszących głosy,
Z litości płaczą kroplami rosy;

O moje dziecko o kochające
Jezus owieczki pasie na łące

Rosa upada na obszar ziemi,
I przez tę litość zboże się pleni.

— Jest też jak u nas matulu droga
Taka wesolość u Pana Boga?

— O! moje dziecko, jak ci się zdaje?
Musi mieć Pan Bóg, kiedy nam daje.

— A czy tam grają tak aniołowie,
Jak nasi wiejscy chłopcy w dąbrowie?

— O! jeszcze piękniej, jeszcze weselój,
Na złotych skrzypkach grają anieli.

— A gdzie się uczą przeróżnych pieśni?

— Tam gdzie się uczą ptaszkwie leśni
I nasi ludzie — w rumianój zorzy,
We łzach radości, w miłości bożej.....

— Matulu moja, powiedzcie ino,
Widać tam naszą wioskę jedyną,
Naszą chałupę, bydło na smugu,
Siostrę w zagonie, ojca przy plugu?
Widać tam dziewczę co zbiera ziele,
I tego dziada co przy kościele
Siedzi i w górę wyciąga ręce,
Na małym wzgórkcu przy bożej męce?

— O! widać wszystko gdzie się kto ruszy,
Wiedzą tam dobrze o każdej duszy;

Jeżeli ludzie w grzechy popadną,
To zaraz z żalu anioły bladną,
A ile razy dobrzy, cnotliwi.
To się i niebo całe ożywi. —

— Powiedzcież teraz mateńko droga,
Co tam jest więcej u Pana Boga?

— Potém widziałam strasznej wielkości
Dwóch archaniołów stało w jasności,
Trzymając wielką księgę otwartą,
A Piotr apostoł kartę za kartą
Przewracał zwolna z smutkiem głębokim,
I patrzył na świat żalonym wzrokiem.
Bo w owój księdze wszystko tam stoi:
Co tylko człowiek na świecie zbroi,
I co się stało i co się stanie,
Jest o tém w niebie jasne pisanie;
Kiedy śmierć czleka nędznego blisko,
To zaraz anioł czyta nazwisko. —

— Słuchajcie ino matulu droga,
Czyście widzieli i Stwórcę Boga?

— Nie, moje dziecko, przed Stwórcą świata
Tyle aniołów na skrzydłach lata,
Że jest okryty jakby obłokiem,
Jak słońce srebrną chmurką przed okiem,
Tylko z promieni co ztamtąd lecą,
I na wybranych czołach się świecą,
Przedwieczną jasność oglądać może
Ubogi człowiek, stworzenie boże. —

A Piotr Apostoł kartę za kartą
Przewracał zwolna.

— A jak daleko matko do nieba?
To pewnie z miesiąc iść tam potrzeba?

— Bogac tam miesiąc, o moje dziecko,
Iść tam potrzeba przez cale życie.
Czyniac po drodze dobrego wiele,
Bijac się mężnie, modlac w kościele,
Kochajac ludzi jak braci własnych,
To w końcu dojdzie do niebios jasných.
I Piotr mu święty, apostoł boży
Złocistym kluczem niebo otworzy.

— Toście wy dużo matko widzieli,
I pewniebyście wrócić tam chcieli;
Więc jak pójdziecie mateńko droga,
To i mnie z sobą weźcie do Boga. —

— O! ty zostaniesz male pachole,
Bo któżby gąski wypędzał w pole,
Ktoby po lesie zbierał jagody,
Graniastą krówkę pędził do wody?
Ktoby niósł ojcu w pole dwojaki,
Ktoby na ogień przynosił krzaki?
Tak moje dziecko, moje kochane,
Ty się zostaniesz, ja nie zostanę.

— Ej co tam gadać, wy nie umrzecie,
Jest ci już dużo na tamtym świecie.
Powiedzcie lepiej jak też to było,
Jak się błękitne niebo skończwło?

II.

Z nieba do czyśca spadziłą drogą
Schodziłam zwolna niepewną nogą;
Tam koło płota stawa tęsknota,
Każda duszyczka istna sierota;
Oczy przymknięte, usta się zwarły,
Te co już bardzo dawno pomarły,
Czasem na chwilę błysną uśmiechem,
I zaraz jakby uśmiech był grzechem
Ciemniej lica, chylą się głowy,
I rozchodzą się biedne niemowy.
Do koła pustka, gdzie zwrócisz oko,
Wszędzie jak zajrzeć długo, szeroko,
Żadna się trawka z ziemi nie puszcza,
Gruda i gruda, pochmurna puszcza.
Po polu wicher przeciąga suchy,
W którego zimnie drżą biedne duchy.

— To te duszyczki, proszę ja matki,
Nie mają swojej na zimę chatki,
Ani przykrycia, ani odzieży,
I to tak wszystko na słońcu leży?.....

— O mają one swoje poddasza,
Ogrody, chaty takie jak nasza,

I takie wody, i takie pola,
Ale im do nich wrócić niewola.

— Cóż one robią, czém się tam bawią?

— Chodzą po grudzie i nogi krwawia,
A inne proszą rzewnymi słowy,
Żeby im Bóg dał wieniec cierniowy.
I na ich prośby w pochmurném polu,
Jawi się anioł cichego bólu,
Z koroną Zbawcy całego świata,
Z której kroplami święta krew złata.
A na ten widok okrutnej męki
Żadna po wieniec nie wznosi ręki;
Ran Zbawiciela słodkich się boją,
I przed aniołem wylękłe stoją;
A potem jakby wróble spłoszone,
Lecą powietrzem w pole zamglone.

— To dla nich nigdy słońce nie świeci?

— Czasem maleńki promyczek zleci;
Gdy ludzie mówią *Zdrowaś Marya*,
Wtedy się słońce przez mgły przebija,
I smutne światło na ziemię sieje,
W którym gromada duchów się grzeje.

— Teraz co więcej?.....

O dziecie lube!

Szłam coraz dalej przeze mgły grube,
Gdzie bardziej drżące i więcej smutne
Siedzą w swych duchnach dusze pokutne.

Na jednej skale stroméj, ponuréj,
Nad którą ciężkie płynęły chmury,
Siedziały dusze jedna przy drugiey,
Patrząc na puste żywota smugi;
Po owych smugach snuły się grzechy,
W różnych postaciach marne uciechy;
Tych nagich grzechów uśmiech nieczysty
Sprawiał umarłym wstyd wiekuisty.

— A czy to one nie mają dłoni?
Czemuż z nich żadna ócz nie zasłoni?

— Nie moje dziecko — ręce duchowe
Są tak przejrzyste jak kryształowe,
Więc choć się dusza widokiem brzydzi,
Choć się zasłoni, to wszystko widzi. —

Na brzegu czyśca nieszczęsne duchy
Wydaly za mną jęk tęskny, głuchy.
Spojrzałam na nie, stały do koła,
Schyliwszy na pierś pochmurne czola;
Powiedźcie, rzekłam, co wam potrzeba?.....
»Miłości ludzi i łaski nieba;
»Powiedz słóweczko w naszej dolinie,
»Tam wiesz gdzie woda przeczyszczy płynie.....«
I nie skończyły. — Smutne wspomnienie,
Podniosło piersi w jedno westchnienie,
I napelniło bujnemi łzami,
Że z wiatru spadły deszczu kroplami. —

— Ach Boże! Boże! — powiedzcież dalej,
Czyście i dzieci w czyścu spotkali?

Zaleski del

Zupański **

Millin sc

Zrobiłam krzyżyk ręką, zyczliwą
«Idźcie dziecieczki w drogę szczęśliwą
«Ja was chrzczę w imię Ojca i Syna

Dzieci to prosto do nieba wchodzą,
Złego nie robią, ludziom nie szkodzą....

— Były i dzieci, przy końcu drogi
Gdy mi znużone ustały nogi,
Szłam sobie spocząć na małe wzgórze,
Aż tu nademną jak błysnie w chmurze, —
A słowo! rzekłam, cóż się to dzieje?
Włosy się jeżą, serce truchleje,
Deszcz gwiazd złocistych w oczach mi świeci,
Myślałam w trwodze, że niebo zleci.
I znowu ciemno — ażci po chwili
Słyszę że małe dzieciątko kwili,
Jedno i drugie i coraz więcej;
Wzmaga się przy mnie ten płacz dziecięcy.
Jezu najdroższy! cóż to za głosy
Rozdzierające płyną w niebiosy?
Żal mnie ogarnął, w oczach się śmilo....

— Matulu moja i cóż to było?

— Były to dzieci zmarłe przedwcześnie,
Co się skarżyły bardzo boleśnie,
Że im świętego chrztu strumień chłodny
Nie obmył z duszy grzech pierworodny.
Boso w koszulkach zmęczone całe,
Leciały ku mnie kochanki małe.
A ja nad nimi wedle zwyczaju,
Żeby już sobie poszły do rajku,
Zrobiłam krzyżyk ręką życzliwą:
»Idźcie dziateczki w drogę szczęśliwą;
»Ja was chrzczę w imię Ojca i Syna.«
Ledwie skończyła, każda dziecina

Wznosi się z wolna w ciche powietrze, —
 Prześliczne duszki od puchu letsze,
 Wzlatują w górę i nad mą głową
 Wiszą plecianką złotą, różową,
 Im wyżéj lecą tém nieznaczniejsze,
 Coraz to mniejsze, coraz to mniejsze;
 Jeszcze znać słodki uśmiech aniołków,
 I lekką odzież barwy fioletów,
 Wreszcie znikają jak krople rosy,
 I nic już nie ma..... tylko *niebiosy!*

Tak przez tych dzieci kryształne ciała
 W czyścu raz jeszcze niebo widziała,
 Jak przez zasłonę wysoko w górze,
 Wyraźnie Jezus jaśniał w lazurze.
 A z dłoni jego padał blask błogi
 Na cienie co mu biegły pod nogi.

Potém szłam dalej mówiąc koronki,
 Przez jakieś zgniłe, cuchnące łąki,
 Po białych liljach co ślicznie rosły,
 Smukłe łodygi ku niebu nosły,
 I jużby pewnie jak chmurki srebrne
 Splatały świetne wieńce podniebne,
 Gdyby im szatan w śnieżne kielichy
 Nie wsączył jadu złości i pychy. —

Przedemną w dali niebo ciemniało,
 Tam nieustannie błyskało, grzmiało;
 W powietrzu dziwne slyszalam klótnie,
 A co mi dawniej bywało smutnie,
 Teraz się balam iść w ową stronę,
 Pod te obłoki, pod zapalone.

III.

Zebyście téż to powiedzieć chcieli,
 Coście najpierwéj w piekle widzieli?

— Widziałam najpierw jedną rodzinę,
 Co przechodziła smutną dolinę:
 Plakali razem, nędzę współczuli,
 A jedni drugich pod serca kluli. —
 Ach jakie zbrodnie, skończenie świata!
 Żona na męża, siostra na brata,
 Ojciec na syna, a syn na ojca,
 Jeży się, ślini, rzuca jak zbójca.
 Na boku wielka duchów gromada
 Schylona niby pod krzyżem pada,
 I niby ręce wznosi w pokorze,
 Lecz z rąk jak ognie świecą się noże.
 Chciałam się schylić po kwiatek złoty,
 Co rósł na smugu wdzięcznemi sploty,
 Wyciągam rękę chciwą zdobyczy,
 A kwiat łeb w górę wznosi i syczy.
 Wszystko zniszczone, wszystko się wali,
 Trzeszczy, zapada, gnije i pali;
 A pod gniewliwych niebios zasłoną,
 Świeci zła gwiazda miotłą czerwoną.

— Jak też wygląda szatan przeklęty?

— Czasem jak szatan, czasem jak święty:
Raz obrzydliwy lot nietoperza,
Jak sieć pajęczą na świat rozszerza;
To znowu jakby okryty zorzą,
Udaje mądrość i piękność bożą.

— To w piekle żadnej nie ma radości,
Ani spoczynku, ani jasności?

— Widziałam jasność, tak się świeciło,
Jakby się w nocy miasto paliło.
I radość także słyszałam wścieklą:
Jednego razu śmiało się piekło,
Gdy pani panu truciznę wlała,
W pięknym ogródku go pochowała,
Nasiała lilii, rutki i maku,
Żeby nie było na grobie znaku.
Drugi raz piekło śmiechem wybuchło,
Kiedy śpiewanie w kościolku zgluchło.
Trzeci raz otchłań śmiechem zawrzała,
Gdy miłość ziemi w sercach zagasła.
Tam w jednej stronie jest i spoczynek
Na łące zgniłych niezapominek.
Pod czarnym niebem, Bożeż mój Boże!
Widziałam owe Madeja łoże;
Na niem śpi zdrajca z czerwoną brodą,
Cały obłany śmiertelną wodą.
Wąż opasuje spodłone czoło,
Zwinawszy ogon w złociste kolo,
Nikczemną duszę kłębami ściska;
Z oczu lzy kapią jak ze źródlika,

Lecz nadaremnie — wszystkie boleści
Ile ich otchłań piekielna mieści,
Żadne lez krwawych morze nie splaci
Godziny męczarni skrzywdzonych braci.

Z pod łoża jakby drzewa wyrosły,
Płomienie złote języki wzniosły,
Targane wichrów szalonych falą,
Jak liście iskry sypią i palą.
Pod temi drzewy pod płomiennemi
Przy łożu zbrojcy siedzą na ziemi,
I dużo istot co niegdyś skrycie
Zatrwały młode, niewinne życie.
Tam ja widziałam twarze fałszywe,
Oczy śmiejące, uśmiechy krzywe,
Spiekłe języki po pas wiszące,
Węzowém, czarnym żądłem drgające,
Zradzieckich palców węzeł skurczony
Błyszczał się z dala krwawemi szpony.

— To pewnie Judasz mateńko droga,
Leżał na łożu co wydał Boga?

— Nie, moje dziecko — Jezus kochany
Zszedłszy do piekła targać kajdany,
Ujrzał Judasza, jak stał na boku,
Z śliną na brodzie, z zdradą na oku;
Najwyższa miłość litością zdjęta,
Najpierw z wroga zerwała pęta;
Ten co zwyciężył niebo cierpieniem,
Powlekl po zdrajcy smutnym spojrzeniem,
I żadnej męki, żadnej katuszy
Nie raczył zadać tej marniej duszy;

Zostawił tylko pamięć żywota,
I zrosły z ręką sak pełny złota,

Któż wszystkie nędze piekła wypowie,
Owe lzy sierot, przekleństwa wdowie,
I klątwy matek — o niech Bóg broni!
Widziałam w jednej strasznej ustroni,
Jak pokurczone zbrodniarzy ciała
Jedna sieroca lza pobijała;
A klątwy matek jak trąby brzmienie,
Wstrząsały całe piekielne przestrzenie.
Na brzegu piekła jeszcze widziałam
Przy ciemnych grobach leżące ciała,
Które z wnętrzości ziemia wyrzuca.
Ten widok srodze serce zasmuca,
Na myśl jak człowiek siebie zohydzi,
Że aż nim martwa ziemia się brzydzi.

— Matulu moja, czy owe duchy
Nie mają żadnej w świecie otuchy?

— O mają one jedną nadzieję,
Że się rąk ludzkich praca rozwieje,
I że na ziemi, jak próżna mara,
Zniknie nadzieja, miłość i wiara.
Przeklęte piekło na wszystko w świecie
Wściekły jad rzuca, obelgi miecie;
Brzydząc się cichą pracą człowieka,
Tluszcza piekielna wciąż tylko szczeka.
A ci co w piekle latają w górze,
Sieją wichrami, by zbierać burze,
Wszystko inaczej, wszystko przewrotnie,
Przez te otchłanie trza iść samotnie,

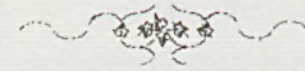

Zaleski del.

Varin in. sc.

J na ich prosby w pochmurnem polu
Jawi się anioł cichego bólu
Z koroną zbawcy całego świata.

Bo każde podle zdradliwe ramie,
Bo każdy uśmiech serce ci złamie.
Póki mi życia, póki tchu starczy,
Wark, którym piekło bezdenne warczy
Będę słyszała, słowa bezczelne,
I te postacie złe nieśmiertelne,
Co leżą nago na ziemi tłumnie,
W pamięci będą krzywić się ku mnie.

.....
 Tak przeszłam drogę smutno, boleśnie,
 Na raz przeglądam — czy jeszcze nie snię?
 W koło mnie ludzie: ci trumnę niosą,
 Inni oblani rzewną łez rosą;
 Dziad przy mych nogach mówi pacierze,
 A ty kochanku, modlisz się szczerze
 I patrzysz we mnie z taką miłością,
 Że zapukało serce radością,
 I jakieś ciepło słodkie, wiosenne,
 I jakieś światło ciche, promienne,
 Wstąpiło we mnie jak biała zorza,
 Jak czysta miłość, jak łaska boża.
 Spojrzałam w okno: to samo sioło,
 Siwy dąb schyla stuletnie czoło,
 Woda się świeci jak srebrna łuska,
 Kilkoro dzieci w stawie się pluska.
 I znowu jestem na swojej ziemi,
 W wiosce pomiędzy ludźmi dobrymi.
 Wiem ja, dziecino, moją godzinę,
 I wiem że z łaski bożej nie zginę.
 Więc mnie nie płaczcie w skonania chwili,
 Ani żalujcie, o moi mili:
 Jeno mnie płachtą, okryjcie białą,
 Potém do trumny połóżcie ciało,
 A potém bracia, krewni, rodzina,
 Niech zaśpiewają *Salve regina*.

Na raz przeglądam...czy jeszcze nie snię
 Dziad przy mych noogach mówi pacierze
 A ty kochanku modlisz się szczerze

BŁOGOSŁAWIONA.

Niech inni sięją solą, ja posieję makiem.*)

*) Wyrażenie to jest u nas znane w opowiadaniach, jak n. p. „Zniszczył, zorał i zasiał, żeby już nic nie wschodziło“ — i drugie: „Cisza była na świecie, jak gdyby makiem zasiał.“ — Kto niszczy, ten jakby solą rolę posiewał. Kto kocha wszystkich, ten nie niszczy, ten ma pokój w duszy, a w sercu jego taka cisza, jak gdyby makiem zasiał, i z słów jego rzuconych w niewinne serca rośnie tak bujny, stokratny plon, jak z ziareczek posianego w pulchną ziemię maku.

Przytysek Redakcyi Skótki.

WIERSZ

PRZYPIŚANY

SERCEM UKOCHANEMU

JÓZEFOWI ZALESKIEMU

ORAZ

MARYANKOWI, JÓZI, DYZIOWI I KARÓLKOWI ZALESKIM.

BŁOGOSŁAWIONA.

a sądy boże dusze się spieszą,
Jedne się smucą, drugie się cieszą,

Bo na przedniebiu stoi na straży
Anioł co ludzkie uczynki waży:
Kiedy dobrego przeważa ważka,
Dusza dostaje skrzydelka ptaszka,
Nad czoło mały świecący krążek,
Przepaskę z jasno-niebieskich wstążek,
Ostatnią lezkę z oczu ociera,
I już się przed nią niebo otwiera.

Tam się patronce swojej pokloni,
Co się przez życie modliła do niój,
I całuje koniuszek szaty
Świętej Barbary i Małgorzaty,
A owe święte dalej ją wiodą
Pod obie ręce jak pannę młodą.

Szczęśliwa dusza patrzy po bokach,
Jak święci pańscy stoją w obłokach,
Ciż sami święci i drugich wiele,
Których widziała w wiejskim kościele:

Święta księżniczka pełna pokory,
 Co wystawiła cztery klasztory,
 I sama w jednym czas bardzo długi,
 Robiła biednym proste posługi,
 Nosila wodę, zmywała statki,
 Choć miała w domu wszelkie dostatki,
 I gdyby tylko sama zechciała,
 Zarazby króla za męża miała;
 Bo przytém była piękna, rozumna,
 Ale nie taka jak drugie dumna,
 Więc uprosiła u ojca księcia:
 Żeby już sobie nie szukał zięcia,
 Że po wiek wieków ona dla siebie
 Już upatrzyła pana na niebie; —
 A jak wyrzekła tak dotrzymała,
 Za co światłości wiecznej dostała,
 I teraz stoi w słupie w obłoku,
 Święty klasztorzek dzierząc przy boku.

Za nią oparty o pszenney snopek
 Spoczywa w niebie ubogi chłopek;
 Żywił on biednych przez głodne lato,
 Więc mu też Pan Bóg nagrodził za to.
 Owa uboga wieśniacza świta
 Teraz się świeci jak srebrem szyta;
 Owa pszenica kłosista biała,
 Jakoś dziwnego blasku dostała.

Przy nim pomarli synkowie mali
 Trzymają w rączkach snopki konwalii,
 I podawają wdzięcznie śmiejący
 Swoje kwiateczki duszy idącój. —

Gdzie się obróci, święty się slania,
 Więc się z miłości każdemu kłania,
 Świętej Agacie i Petronelli,
 Co się po niebie przechodzą w bieli,
 Przed świętym Jackiem, przed świętym Janem,
 I przed Maciejem, i przed Florjanem.

Tam siedzą święte biskupy siwe,
 A wszystko takie dobre, szczęśliwe,
 Żadna im troska lic nie zaciemia,
 Bo też to niebo, nie nasza ziemia....

Święte patronki dalej ją wiodą,
 Pod obie ręce jak pannę młodą,
 A ta już nie wie jak im dziękować,
 Radaby święte nóżki całować,
 Że się ubogiej żadna nie wstydzi,
 I że tak piękne niebiosy widzi. —

— Panienci jasne, gdy to być może,
 Chciałabym widzieć matuchnę bożę,
 Aby z daleka, choć aby ździebko;
 Widziałam ci ją raz nad kolebką
 Mojego dziecka, mego Wojtuszką,
 Co dziś na pańskim jest za pastuszką,
 Co pasąc gąski całe poranki,
 Na chwałę bożą grywa w multanki. —

A cóż ty żadasz? — Prosiłbym chciała:
 Żeby też oczko na niego miała. —

Więc święte pańskie dalej ją wiodą
 Pod obie ręce jak pannę młodą,

Aż tam wysoko, gdzie nad wszystkimi
Przegląda jasna królowa ziemi,
A dwa aniolki wdzięczne, śmiejące,
Trzymają sukni dwa złote końce.

Na jój rozkazy anieli służą,
Tacy precudni i tak ich dużo.

— Święta Barbaro! a gdzież ów leci?
— A toż na ziemię do twoich dzieci,
By uspokoić tęskne serduszka,
Niesie przed sobą rajskie jabłuszka. —

— Chwała ci Boże! — a owo panie
Cóż ono niesie w tym złotym dzbanie?

— Niesie kapeczkę z krynicy świeżej,
Co przy stolicy przedwiecznej bieży,
Żeby w czyścowej strasznej posuszy
Odwilżyć usta cierpiącej duszy,
Która się łaski bożej doprasza,
A ta duszyczka to matka wasza..... —

Ten do waszego pospiesza kuma,
Co pasie owce i sobie duma
O różnych ziołach nad brzegiem rzeki:
Na jakie ludziom zdadzą się leki;
A on mu wszystko pięknie wyłoży,
Na wszelkie cuda oczy otworzy,
Że się do niego będą zbiegali,
Ubodzy ludzie choćby z najdalej.
A on każdemu będzie przykładał,
A anioł pański mu podpowiadał. —

— Chwała ci Boże! — A ten gdzie biegnie,
Którego oko ledwie dostrzegniesz?
O święte panny, jakże mu spieszno
Z jasnego nieba na ziemię grzeszną!...

— Ten anioł leci do twego brata
Co go pognali temu trzy lata,
I o téj porze po biodra nagi,
Znosi cierpliwie okrutne plagi,
Aleby umarł za trzecim razem,
Gdyby nie pobiegł anioł z rozkazem.

— Chwała ci Boże! — A ówże biały
Co mu się skrzydła porozstrzępiał?

— Ten niesie liścik do Matki bożej,
Który na wiejskim oltarzu złoży,
Ażeby ludziom w świętą niedzielę
Ogłosić przyszłe, wielkie wesele:
Żeby dziewczęta w krainie całej
Nowe sukienki na siebie wdziały,
I kwiecica żeby przyniosły pęki,
I zaśpiewały na Bogu dzięki,
Bo już w tym kraju przez litość Boga,
Nie będzie moru, głodu ni wroga. —

— Chwała ci Boże, za wszystko chwała,
Com tu na własne oczy widziała.
Gdybyż to ludziom powiedzieć o tém,
Co umierają z głodu pod plotem,
Co ledwie oczy ze snu otworzą,
Jużci się skarżą na rękę Bożą,

A tu tak wiele różnej pociechy
Pan Bóg rozdziela na nasze strzechy. —

— Nie bój się siostró, ich tam nauczą
Te dziady co się o kiju włączą
Z ewangelijką jak apostoły,*)
Albo stawają po przed kościoły,
Gdzie się uśmiecha z wilgnej świątynicy
Mały aniołek z nad kropielnicy,
Tak wyrobiony w ciemnych cegielkach,
Jak gdyby żywy na dwóch skrzydełkach;
A na wpół nagie wieśne pastuszki,
Dają mu leśne jabłka i gruszki.

I święte pańskie dalej ją wiodą
Pod obie ręce jak pannę młodą,
Po drodze nieraz wznosząc paluszek
To na obłoczki z dziecięcych duszek,
To na aniołów twarze pogodne,
Spieszących lilje okrywać wodne
Taką tkanczką w niebiosach tkaną,
Jak najpiękniejszą zorzą rumianą;
I drugie, które z srebrnych przetaków
Biegły rozrzucić ziarnka dla ptaków.
Jeden się żywem światłem przesłonił,
Gdy na odwieczny dziadek zadzwonił;
Inny z kotewką wiszącą, krzywą,
Leciał na wielką wodę burzliwą;

*) Pamiętam z dziecińczych lat, jak co niedziela przychodził do naszego domu taki dziadek z ewangelijką pod pachą, a stanawszy przy drzwiach, po błogosławieństwie całemu domowi odczytał ewangeliją na tę niedzielę przypadającą z wielkiem zbudowaniem słuchaczy.

Przypisek autora.

Zaleski del.

Zupanski ex.

Flanerg sc.

A na pół nagie wieśne pastuszki
Dają mu leśne jabłka i gruszki

A jeden robił z srebrnych włókienek
 Piótno na suknie świętych panienek,
 A jeden zwijał na tęcze paski,
 A jeden zbierał na kółka blaski. —

Szczęśliwa dusza idąc pod ręce
 Ku przenajświętszej Matce panience,
 Myślała sobie, czyby nie trzeba
 Prosić o więcej królowej nieba;
 Za moim chłopcem toć to za mało,
 Za panią naszą téżby się zdało,
 Za panem naszym co go zawiało. —
 Aż tu jak gdyby z pod ziemi, z niska,
 Jak para głos się wdzięczny przeciska.....
 Szczęśliwa pilnie ucho przykłada,
 A to pan z panią podzięki składa;
 Więc się duszyczka wejrzy na świętą,
 A ta z twarzą tak uśmiechniętą,
 Jak się to zdarza, gdy chcemy komu
 Oznajmić wielkie wesele w domu,
 Patrzy się na nią i słówka cyka:
 — Pokora twoja niebo przenika,
 Jakaś prosiła, tak się i stało,
 Wszystko tu jedno, dużo czy mało. —

I święte panny dalej ją wiodą,
 Pod obie ręce jak pannę młodą,
 A ta już nie wie jak im dziękować,
 Czyby nóżeczki święte całować,
 Czy koniec długiej liljowej szaty
 Świętej Barbary i Małgorzaty.

A święte mówią: jeszcze to nie to,
Co ujrysz dalej dobra kobieto;
Widzisz tę jasną, grającą zorzę,
Tam ci pokażem skarbnice boże.

Idzie i klucznik — proszę klucznika,
To poprowadzi i poodmyka. —
— O z miłą chęcią święty odrzeka:
Niechże tu siostra chwilę poczeka. —
I zaszedł w zorzę jak boże słońce,
Kiedy na ziemię schodzi świecące.

Aż ci po chwili, o łasko boża,
Pocznie grać cudnie rumiana zorza,
Ale to taka słodka kapela,
Jak gdy z daleka jada wesela,
I ledwie słycać skrzypieczone brzęki,
Jakieś ci głosy, jakieś piosenki,
Niby słyszane i niesłyszane,
Jakby na ciszę wiejską rozwiane,
Coś jakby pszczoły lecące z miodem,
Coś jakby strumień, co szemrze spodem,
Coś jakby wietrzyk, co w krzaki dmucha,
Coś jakby słodkie słówko do ucha,
Coś jakby dźwięczny z kaplicy dzwonek,
Kiedy się ledwie rozbrzyzga dzionek,
I pociemniałe oświeca krzaki,
Gdzie zmokłe rosą budzą się ptaki.
Szczęśliwa słucha i zadumana,
Pochyla czoło, zgina kolana,
I jak porzecznica, cicha lilija
Woń niebios wieje *Zdrowaś Maryja*,

Zaleski del

Zupański ex

Flamenq sc

A nad tem wszyskiem i któż wypowie
Co podnaszają dwaj aniołowie.

Spojrzy i widzi cuda przed sobą.
Na wyrabianej srebrzystej tacy
Leży kłos złoty rolnika pracy;
Jak wyrabiana gwiazda niebieska,
Nawróconego grzesznika lezka. —
Na boku puklerz jak miesiąc leży,
Który zasłaniał biednych pasterzy,
I dla miłości żywego Boga
Bronił samego wroga od wroga; —
Dalej jak młyński kamień ze złota
Grosz, który dała biedna sierota;
A nad tém wszystkiém i któż wypowie,
Co podnaszają dwaj aniolowie:
Jak oni święci stoją schyleni
Nad tą koroną z strasznych promieni,
Przenikających bardziej niż słońce
Najdalsze świata bożego końce,
Tak że nie można patrzeć się blisko
Na to miłości bożej ognisko,
A gdy się wpatrzysz, to ci się czerni
Korona Boża z okrutnych cierni;
A nad nią wyżej w powietrza fali,
Krzyż pański niosą przecyści biali,
Krzyż, co ramiony ogarnia wieki,
Taki ogromny, a taki lekki,
Że i najmniejsze dziecko w pokorze
Na swoich barkach unieść go może.

Szczęśliwa dusza na krzyż wejrzała,
— A cóż ja Panie dla ciebie dała?...
A święty klucznik wskazał jój zdala
Maleńkie serce jakby z korala;

A z tego serca szły trzy promienie:
Milość dla ludzi, ciche cierpienie
I ta co ziemskie życie ozłaca,
Nieustająca spokojna praca. —

I dalej wiodły ją święte boże,
Nad przezroczyście niebieskie morze,
A nad tém morzem w górze jaśniała
Królowa nieba, ta gwiazda biała.
Więc się do świętej zwróci Barbary:
— Cóż to za morze bez końca, miary?
A jakie czyste, jak się odbija
Na jego wodzie śnieżna lilija,
I niebieściuchna, przejrzysta szata,
I wszystkie gwiazdy królowej świata? —

— One nie mogą, siostró, być inne,
Bo to są sierot lezki niewinne,
A spojrzysz na dno, widzisz z pod spody,
Cierpiące wierne całe narody,
A każdy w takiej stoi sukience,
Jak na tém morzu i na panience. —

— Oj prawda, prawda — toć nasza wioska,
Zlituj się nad nią o Matko Boska! —

A tam na skale, co się to bieli,
Niby to ludzie, niby anieli? —

Cokolwiek widzisz z pod lez krynicy,
Wszystko to wierni lub męczennicy.

I święte panny dalej ją wiodą
Pod obie ręce jak pannę młodą,
Aż tu wychodzi staruszek z brodą.
Szczęśliwa widząc jak z jego kija
Lilja bieluchna listki rozwija,
Zaraz poznała i rzecz k' świętej
Jak człowiek żywą radością tknięty:
— A toć to Józef! — A Józef prawi.
— Niechże mi on też pobłogosławi. —

A święty Józef zwraca się żwawo,
I rączkę nad nią wznosi łaskawą. —
Za nim szedł Szymon i Jakób młodszy,
I Jan z Chrystusa uczeni najstarszy,
Uśmiechający, dziwnie spokojni,
A wszyscy jakby na gody strojni.
Idąc tak razem, na każdym kroku
Witał ich nowy święty w obłoku,
Święty Mateusz i drugich wiele,
Których widziała w wiejskim kościele,
Każdy się świeci i każdy rusza,
Że aż patrząca cieszy się dusza,
I wciąż radośnie szepce do siebie:
— Mój Boże drogi, toć to ja w niebie! —

W świętej gromadce to i iść sporzój,
Jedna im droga do Matki Bożej,
Gwarząc ze sobą to to, to owo;
Każdego takie serdeczne słowo,
Że się wydaje, że dziecko głuży,
Więc się im owa droga nie dłuży. —

Na ziemi było już po zachodzie,
 Bo ryk słyszała bydła przy wodzie,
 I wiejskich owiec wesole beki,
 Które owczarek poił u rzeki,
 I śpiew słowika, co w letnie noce
 Na chwałę bożą wdzięcznie szczebioce,
 Ciche westchnienia na progach chatek,
 I pacierz małych klęczących dzieciak,
 Kiedy do rajskiej weszły gospody,
 Szczęśliwe dusze na wieczne gody. —

Wszyscy pokornie schylili głowy,
 Ujrawszy długi stół cyprysowy,
 Na którym była królowa nasza
 Robiona złotą rączką Łukasza;
 A na tym stole cudnej roboty,
 Płatkiem przykryty stał kielich złoty.

Gdy święci padli na rozmyślanie,
 W niebie się wdzięczne rozległo granie,
 Długo słuchając słodkiego dźwięku,
 Wybrani pańscy na cichym klęku,
 Ujrzeni światłość jak przybywała,
 Jak wszystko w okół poprzenikała.
 A kiedy sami w świetle stopnieli,
Uczuli postać idącą w bieli,
 Która gdy cicho stanęła w progu,
 Umarli świata powstali w Bogu.

Fontaineblau, w dzień św. Jana Chrzciciela 1854.

Lirenko moja, mała lirenko,
 Coś mi tak nagle zgluchła pod ręką,
 Czyś się jasności niebios wylękla?
 Czy jaka struna na tobie pękła?
 Anim się jasnych niebios wylękla,
 Ni żadna struna na mnie nie pękła,
 Tylko z powietrza dłoń na mnie spadła,
 Na wszystkie struny palce pokładła,
 Jak gdy szczęśliwe pachole nasze
 Na gniazdku śpiewne przykryje ptasze.

1500,-

mes. 19/20184

Przedruk techniką fotooffsetową
wykonany w Zakładach Graficznych
RSW Prasa Książka Ruch w Ciechanowie
z egzemplarza udostępnionego
przez Bibliotekę Narodową w Warszawie.
Wydano w nakładzie 2000 egzemplarzy
na zamówienie Zrzeszenia Księgarstwa.

Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe
Warszawa 1983

WAIF
Reprint

